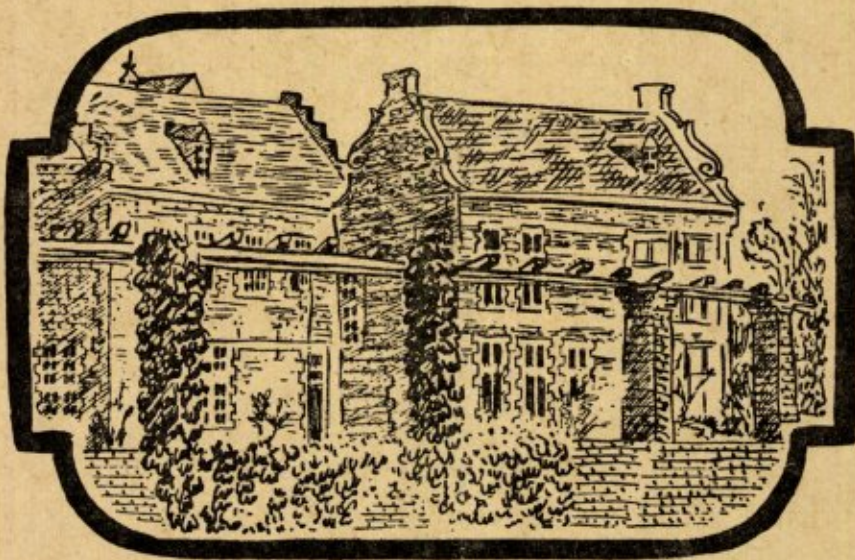

NATUUR- HISTORISCH MAANDBLAD

ORGAAN VAN HET
NATUURHISTORISCH
GENOOTSCHAP IN LIMBURG

40e Jaargang Nr. 10.

31 Oct. 1951

HOTEL - RESTAURANT

BELLEVEUE

VAALS

TELEF. K 4454-234

HOOGST GELEGEN HOTEL IN NEDERLAND

MODERN COMFORT

INSTRUMENTHANDEL

J. VERHAVE

PYTHAGORASSTRAAT 47, AMSTERDAM

Entomologische benodigdheden

VANGNET m. opvouwbaar beugel f 12.50
DODINGSPOTTEN van celluloid f 4.50
INSECTENSPELDEN,
roestvrij staal, p. 100 f 1.75
INSECTENDOZEN, 30x40 f 10.00
Idem 40x50 f 12.50
SPANPLANKJES 4 00
ACHROMATISCHE LOUPEN
10x, 12x of 16x 23.75

*Voorts: Verzamelbuisjes, Etikettenspelden, Span-
spelden, Opplakkartonnetjes, Pincetten, Prepa-
reer naalden en -mesjes, Doublettendozen,
Vindplaatsetiketten, Insectenverzamelingen*

Prijslijst wordt op aanvraag toegezonden

Epen

ZUID-LIMBURG

Prachtig Natuurschoon
Rijke flora en fauna
Ideaal wandeloord

PENSION PEERBOOM

TELEFOON K 4455 Nr 220

EENVOUDIG
KEURIG
DEGELIJK

BEZOEKT

HOTEL-RESTAURANT

Schieversberg

GEULLE

TELEFOON K 4401-272

*Gelegen in een prachtig, nog
ongerept gedeelte van Z.-Limburg.
U vindt hier rust, elk comfort,
zeer verzorgde keuken. Vanaf de
terrassen prachtig panorama op
de Maasvallei. Na Uw bezoek
zult U enthousiast zijn.*

HET GEHELE JAAR GEOPEND

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: Jos. Cremers, Elisabeth Tehuis, Abtstraat 2, Maastricht. R. Geurts, Echt. Dr. W. Minis-van de Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht. C. Willemse, arts te Eygelshoven.

Alle correspondentie betreffende de redactie te richten aan Mevr. Dr. W. Minis-v.d. Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht. Het Maandblad wordt aan alle leden van het Natuurhistorisch Genootschap gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden f 0.50, voor leden f 0.30. Auteursrechten voorbehouden.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht.

INHOUD: Attentie, p. 101. — Mededeling, p. 101. — Aankondiging van de Maandvergaderingen, p. 101. — Nieuwe leden, p. 101. — Voor de Jeugdleden, p. 101. — Verslagen van de Maandvergaderingen, p. 101. — **Jos. Sauter.** Verslag Zomerkamp van de Jeugdleden van het Natuurhistorisch Genootschap, p. 103. — **F. H. W. Rondagh.** Comité voor Vogelbescherming. Jaarverslag 1950, p. 104. — **Dr. Paul Maréchal.** Mes premières recherches au Wijngaardsberg (Maastricht), p. 105. — Boekaankondiging, p. 108.

ATTENTIE.

Zo juist verschenen: *Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg*, Reeks IV, 1951. — Prijs voor leden: f 4.—; voor niet-leden f 5.50.

Apart verkrijgbaar: overdrukken artikel Dr C. Willemse: Synopsis of the Acridoidea of the Indo-Malayan and adjacent regions (Insecta, Orthoptera); voor leden f 2.50; voor niet-leden f 3.50.

Overdrukken artikel Dr J. J. Hofker: On Foraminifera from the Dutch Cretaceous; voor leden f 1.50; voor niet-leden f 2.—.

MEDEDELING.

Wegens bezuiniging zal eind November geen Maandblad verschijnen.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN.

Te Maastricht op Woensdag 7 November om 6 uur in het Museum.

Drs P. J. Bels, die afgelopen maand in Canada vertoefde, zal zijn reisindrukken weergeven.

Te Heerlen op Woensdag 14 November om 7 uur in de R.K.H.B.S.

Te Maastricht op Woensdag 12 December om 6 uur in het Museum.

De heer van Rummelen zal een voordracht houden over de Kloet.

Te Heerlen op Woensdag 12 December om 7 uur in de R.K.H.B.S.

NIEUWE LEDEN.

T. Dormans, Kerkstraat 44, Ubaghsberg.
Loe Rosier, Helmstraat 10, Maastricht
(jeugd lid).

VOOR DE JEUGDLEDEN.

Woensdag 14 November vergadering om 6 uur in het Natuurhistorisch Museum. Mededelingen van eigen leden.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

Te Maastricht op Woensdag 3 October 1951.

Aanwezig de dames Willemse-Widdershoven, van der Mijll Dekker, Kluytmans-Berger, Smeets, Bels-Koning, Berendschot, en de heren Willemse, van Rummelen, van Sonderen, Kruytzer, Br. Bernardus, Gregoire, Nijst, Geytenbeek, Brans, Maessen, Onstenk, Mommers, Bels, van Schaik, Dielis, Wassenberg, Br. Marinus, Stevens, Br. Agatho, Otten, Franssen, Willems, Leysen, Janssen, Dormans, pater van Summieren, van Noorden en Beaulen.

Na opening door de voorzitter laat de heer Mommers een rivierkreeft circuleren. Dit exemplaar is in de Maas gevangen. Gewoonlijk treft men ze hier in beken aan, hetgeen door de voorzitter beaamd wordt door hem bekende vondsten uit een beek te Grubbenvorst en de Anstelbeek te Eygelshoven. In laatstgenoemde beek lieten de Belgische ingenieurs, die indertijd de Staatsmijn Wilhelmina bouwden, grote porties vangen, daar zij het als een bijzondere lekkernij beschouwden.

Uit de Anstel, evenals uit de Rode Beek zijn

de kreeften verdwenen, sinds het vuile water van de mijn hier geloosd wordt. Volgens de heer van Rummelen werden deze dieren vroeger door arbeiders van de spoorbaan met manden vol gevangen in de Geleenbeek door middel van slachtafval.

Ook uit de aantekeningen van wijlen Dr De Wever blijkt, dat de rivierkreeft in vroegere tijden een geliefkoosd gerecht was bij partijtjes op het kasteel te Amstenrade; het vangen was een speciale zomerliefhebberij van houtzagers.

In het maandblad voor de leden van de Aquariumvereniging „Scalare” te Venlo, jrg. II, no. 1 en 2 is te lezen, dat de rivierkreeft onlangs nog gesignaleerd werd ter hoogte van de Maasbrug te Venlo en in de Boelderbeek te Blerick. Een 25 jaar geleden waren in deze buurt vangsten van 200 stuks geen zeldzaamheid. Met veel succes ving men de kreeften in spleten en gaten tussen de spoorbielzen, die als oeverversterking dienst deden.

De heer Mommers laat een *Xylocopa violacea* zien, gevangen op de St. Pietersberg, benevens een zeldzame paddestoel *Hydnum auriscalpium* (oorlepeltje), gevonden op de excursie van 29 September l.l. te Schinveld. Bij het geslacht *Hydnum* (Basidiomyceten) zitten de sporen op stekels i.p.v. op plaatjes. Het oorlepeltje groeit op dennenkegels.

Op genoemde excursie werd tevens gevonden het gras „peddevoet”, een locale Schinveldse naam, die in geen enkele flora staat. Het is *Panicum crusgalli*, de hanepoot.

De heer Mommers zag heden, 3 Oct., om 15.15 een trek van pl.m. 40 kraanvogels. De heer Bels zag om pl.m. 15 uur een grote V van ongeveer 40 kraanvogels te Houthem. De heer Geytenbeek zag vandaag 200 à 300 kraanvogels, die boven de Enci enkele minuten rondcirkelden. Hij vraagt of dit normaal is. Niemand heeft dit eerder waargenomen. Onze provincie vormt de meest Westelijke grens van het trekgebied.

Namens Dr L. B. Holthuis, conservator van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden vraagt de heer Krutzler te willen letten op het voorkomen van witte vlokreeftjes (*Niphargus*) en deze te verzamelen. Daar deze diertjes in het grondwater voorkomen, lette men dus op het water van bronnen en putten. Vaak komen ze met het pompwater mede. Ons museum zal ze gaarne in ontvangst nemen en door-

zenden naar Leiden. Een afbeelding van de *Niphargus*-soort vindt men in het Natuurhistorisch Maandblad van 1 December 1950.

Dr Willemse is zojuist uit Zuid-Frankrijk, de Provence, teruggekomen en toont allerlei levend en dood gedierte, o.a. *Iridomyrmex humilis* var. *arrogans*, een heel klein tropisch miertje, afkomstig uit Argentinië, dat in warme streken een huisplaag kan worden. Bestrijding geschiedt door zakjes stroop met arsenicum aan de bomen te hangen. De heer van Rummelen bestrijdt de mieren met suiker en bakkersgist, die een gisting in de darmen veroorzaken, waardoor de mieren barsten. Volgens drs Bels komt *Iridomyrmex* ook voor in kassen voor tropische planten in Nederland.

Dr Willemse vertoont verder twee soorten levende bidsprinkhanen: *Mantis religiosa* L. en *Ameles decolor* Charp. met zojuist gefabriceerde eierpakketten, oötheca, benevens een steen met een bidsprinkhanen-eipakketje van het vorig jaar. De sabelsprinkhaan *Ephippiger terrestris* maakt zo'n lawaai (gesjirp) dat de hele vergadering er stil van wordt. Bij wijze van uitzondering maken zowel het mannetje als het wijfje van deze soort geluid.

Uit een nestkastje in een bosje van Rolduc kwam een eigenaardig spinsel te voorschijn van *Aphonia sociella*; dit vliedertje is bekend uit nesten van hommels en wespen, doch niet uit afval van vogels.

In een steile wand van het Eyserbos, zaten allerlei gaatjes, waarin geen bijtjes, doch waarin de larven van *Cicindela campestris* zaten (de groene loopkever). De gangetjes waren pl.m. 20 cm diep, de larven zaten met het weke achterlijf naar binnen en met de kaken naar buiten op prooi te loeren. De larven bewegen zich door middel van hun poten en zetten zich in de gangetjes schrap met borstelharen.

Dr Willemse vertoont verder de aankondiging van het nieuwe vlinderboek „Die Schmetterlinge Mitteleuropas” van Dr W. Forster en Dr Th. A. Wohlfart. (Uitgave Franck'sche Verlagshandlung, Kosmosverlag, Stuttgart).

Als laatste vertelt de heer J. Dielis over de muntenvondsten in de gangen van de St. Pietersberg. De champignonkwekers, de gebroeders Vrancken uit Wolder, vonden begin September bij het uitdiepen van een gang een kuiltje, waarin 151 munten verborgen lagen. De meeste waren van zilver. Er zijn Brabantse, Luikse en

Hollandse munten bij. Ze dateren allen van 1613—1655. Dertig Luikse munten dragen de beeldenaar van Maximiliaan van Oostenrijk; de Brabantse vertonen het beeld van Philips IV als jongeling en als volwassen man. Waarschijnlijk heeft de eigenaar ze omtrent 1666, toen een oorlog met Engeland dreigde, aldaar laten onderduiken. Dit bedrag vertegenwoordigde in die tijd een economische waarde van 20 paarden; de huidige waarde wordt op 300 gulden geschat.

Te Heerlen op Woensdag 10 October 1951.

Aanwezig de dames Sterken, Janssen, Jongmans, de Wit, Bour en de heren van Rummelen, Collin, van Loo, Vijgen, Lemmerling, Messner, Bour, Buck, Coonen, Dijkstra, Br. Arnoud, van der Kruk, Adams, Mientjes, Goertzen en Sterken.

Mej. Janssen begint met de mededeling dat bij haar een gladder slang bezorgd was, gevangen op de Brunsummerheide. De heer van Rummelen antwoordt hierop, dat deze reptielensoort de laatste tijd nog al eens waargenomen wordt. Hij heeft onlangs nog twee exemplaren gezien en de raad gegeven de dieren weer in hun milieu terug te brengen. De heer Vijgen heeft een hamster waargenomen tussen Ransdaal en Ubagsberg. Dit is volgens de voorzitter het gebied, waar hamsters regelmatig voorkomen. Hij verwijst naar het desbetreffende onderzoek van Pater Husson in onze Publicaties II, 1949. De heer Collin heeft twee nesten eikelmuisen waargenomen nabij de wachthut te Wylré, vermoedelijk in verlaten lijsternesten.

Daarna geeft de heer van Rummelen een uiteenzetting over de vervaardiging van celluloidpreparaten van bodemprofielen en dolomietknollen. Dr Dijkstra bespreekt vervolgens de wijze waarop planten in een herbarium behoed kunnen worden voor vraat e.d.. Het beste middel is een bad, in een oplossing van sublimaat en alcohol. Voorzichtigheid is hierbij gewenst in verband met de giftigheid van deze vloeistof. Aan te raden is, om de behandelde planten niet met de handen aan te raken, doch deze met een pincet op te nemen en op een vloeipapier te laten uitlekken.

Broeder Arnoud laat een paar zwammen, gevonden op eikenschors, circuleren, die nader gedetermineerd moeten worden. Voorlopig worden ze aangeduid met pekwam en roetzwam.

De heer Bex heeft ter vergadering een groot aantal verkiezelde zee-egeltjes laten bezorgen en wat vuurstenen, waarin deze voorwerpen voorkomen. Alles is gevonden in de gemeentelijke grintgroeve op de Brunsummerheide. De onderzitter geeft in dit verband een explicatie over de herkomst van dit pliocene materiaal.

Tot slot vertoont Dr Dijkstra zijn herbarium materiaal van de drie in Nederland voorkomende *Drosera*-soorten (*longifolia*, *intermedia* en *rotundifolia*).

VERSLAG ZOMERKAMP VAN DE JEUGDLEDEN VAN HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG, van 27 Aug. tot 3 September 1951.

Dit jaar hadden we ons zomerkamp in de bosrijke streek tussen Mechelen en Epen. We hebben dan ook tal van interessante excursies gemaakt, waarbij verscheidene bijzondere vondsten gedaan werden. Onze eerste excursie onder leiding van de heer Meys had een geologisch karakter. Hij vertelde ons, hoe de betrekkelijk kleine rivier de Geul in deze streek de grote brede dalen heeft kunnen uitslijten door telkens in de loop van de eeuwen van stroombed te veranderen.

's Middags bezochten we de Heimansgroeve, waar de heer Meys ons de ligging van de zandsteenlagen uit het Carboon aantoonde. Daarna bezichtigden wij de kampgroeve, waar de typische plooiing van de verschillende lagen nog duidelijker te zien was dan in de Heimansgroeve. Op deze tocht bemerkten we ook goed het verschil tussen de kalkhoudende bodem en de carboonbevattende bodem, waar men in tegenstelling met de kalkrijke grond beekjes aantreft.

De volgende dag leidde de heer Mommers de paddestoelenexcursie, waarbij we ongeveer 40 verschillende soorten paddestoelen vonden; bijzondere vermelding verdient „de hoorn des overvloeds”, die zeer zeldzaam is. Dit was wel de merkwaardigste vondst van de hele week. Een bijzonderheid was ook de hanekam, die we op kleigrond aantroffen, terwijl deze gewoonlijk op zandgrond bij eiken en berken voorkomt. Op deze excursie vonden we in het Sweibergerbos enige mierennesten van pl.m. 1.80 m hoogte; enige dagen later troffen we in het Elzeterbos eveneens dergelijke grote mierennesten aan.

Op onze insectenexcursie, die onder leiding

stond van de heer Pijpers, deden we geen bijzondere vangsten, daar het weer niet erg geschikt was. We vingen diverse vliegsoorten. Ook de bastaardrupsen werden meerdere malen aangetroffen. Van vlinders vonden we verder geen vermeldenswaardige soorten.

We vingen gedurende die week ook nog verschillende waterbewoners, o.a. de larven van de vroedmeesterpad en de geelbuikpad, van de grote en kleine watersalamander. Verder nog enkele soorten waterkevers, o.a. een kleine pekwarte waterkever, de kleine geelgerande waterkever (*Acilus sulcatus*) en de gewone geelgerande (*Dytiscus marginalis*). Zoals verleden jaar sloten we Zondagavond met een gezellige avond ons zomerkamp af.

JOS. SAUTER.

COMITÉ VOOR VOGELBESCHERMING.

JAARVERSLAG 1950.

A. SAMENSTELLING.

Op 31 December 1950 was het Comité als volgt samengesteld :

M. Mommers Voorzitter;
Ed. Schoenmakers, Secretaris;
Leden : Dr. G. Panhuysen; K. Stevens;
J. Schoenmakers; W. Otten; P. Wassenber; F. Rondagh; Cl. Stols; W. G. C. Onstenk.

B. WERZAAMHEDEN.

Propaganda en voorlichting.

Op 18 April 1950 werd via de R.O.Z. bekend gemaakt, dat momenteel veel vogelnesten worden uitgehaald. Tevens verscheen op 25 April 1950 een stukje in de Gazet van Limburg onder de titel: „Haal toch geen vogelnesten uit”.

Op 21 Juli 1950 werd „In 't Paradijs” te Maastricht een tweetal lezingen gehouden voor Rijks- en Gemeente-Politie en het Corps der Marechaussee over de met name genoemde vogels in de Vogelwet, alsmede over de verboden vangmiddelen.

Op 12 October 1950 verscheen er in de Gazet van Limburg een artikel „Spreeuwen-

Stand van het Comité voor vogelbescherming op de tentoonstelling „Natuur en Landschap” te Heerlen, 1949.

wolken boven Amby”, waarin werd vermeld, dat grote groepen spreeuwen elke avond in het Geusselsterbos hun slaappleats opzochten.

Aan een aantal vragenstellers uit de provincie werden inlichtingen verstrekt betreffende vogel-literatuur, oprichting vogelbeschermingswachten enz.

C. WINTERVOEDERING.

Evenals verleden jaar werd ook dit jaar vanwege de zachte winter geen propaganda gemaakt voor wintervoeding, terwijl ook geen strooivoer door het Comité beschikbaar werd gesteld.

D. NESTKASTCULTUUR.

De nestkastjes, welke de Gemeente Maastricht bestelde, werden opgehangen in de plantsoenen en parken van Maastricht.

Op 6 April 1950 verscheen er in de Gazet van Limburg onder de titel: „Huisvestingsproblemen in de vogelwereld” een opwekkend artikel over de nestkasten. Tevens werd erin vermeld, dat de Gemeente Maastricht in het Stadspark, Mgr. Nolenspark, Aldenhofpark, Henri Hermanspark, Thorbeckeplantsoen en op het Vrijthof nestkastjes heeft opgehangen.

De controle van deze nestkastjes, welke dit jaar onder leiding van F. Rondagh plaats vond, hadden slechts een gedeeltelijk succes.

Op 23 Augustus verscheen er in de Gazet van Limburg een artikel „Ook vogels hebben woonproblemen”, waarin de slechte oogst van 1950 werd verklaard.

E. CONTROLE VOGELWET.

Door een Inspecteur van Politie en een Controleur Vogelwet werd in Heerlen een vogelbeschermingscursus gegeven.

In een 10-tal lessen werden de voornaamste bepalingen van de Vogelwet 1936 besproken, terwijl in een aantal stencils de diverse hoedanigheden van de vogelbescherming werden uiteengezet. Na afloop van de cursus namen een 8-tal deelnemers deel aan het examen voor controleur Vogelwet.

Alle kandidaten, welke aan dit examen deel namen, slaagden.

F. DIVERSEN.

In het afgelopen Verslagjaar werd besloten in voorkomende gevallen samen te werken met „Politie-Dierenbescherming”.

G. BESLUIT.

Aan het slot van dit verslagjaar past een woord van dank aan het bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, alsmede aan de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, die ons door hun financiële steun in staat stellen het werk in het belang van de Limburgse vogelstand te verrichten.

Maastricht, 29 Juni 1951.

De Secretaris,
F. H. W. RONDAGH.

Mededelingen van de Commissie inzake Wetenschappelijk Onderzoek van de Sint Pietersberg. No. 17.

MES PREMIERES RECHERCHES AU WIJNGAARDSBERG (MAASTRICHT).

par le Dr. PAUL MARÉCHAL,
Liège

Pour le promeneur ou le naturaliste arrivant de Belgique, le Wijngaardsberg est d'un accès facile, situé à un quart d'heure de marche du village frontière de Kanne. La colline, orientée d'Est à Ouest, longue d'environ 250 mètres, est d'un plaisant aspect. Son extrémité O. est occupée par un mamelon dans le bas duquel s'ouvre une grotte artificielle, présentant une entrée pittoresque, à deux étages. L'extrémité E. s'élève aussi en un mamelon, de sorte que la ligne de faite, vue du bas, apparaît un peu concave. Du sommet O., part vers le N. une bande de terre en friche: pré sauvage et maquis de Prunellier (*Prunus spinosa* L.); un petit sentier aide à la parcourir. A quelque 200 m. du point de départ, on se heurte à la clôture qui cerne les biens de l'E.N.C.I. Plus à l'E., le plateau est cultivé.

Le Wijngaardsberg nous intéresse tout particulièrement comme un reliquat du St. Pietersberg, immolé au Moloch industriel. On y retrouve le tuffeau calcaire de la fameuse et infortunée „Montagne”, et une partie de son faciès et de ses productions naturelles. C'est un vestige, hélas, bien restreint! mais dont la conservation s'impose.

Voici la relation de cinq petites tournées que nous y avons faites en 1949. Elles furent le plus souvent trop brèves, rarement favorisées par le temps, et ne doivent être considérées que comme de simples „coups de sonde”.

1°) Le 14 avril 49. Après un fort brouillard matinal, il fait maintenant passable; le soleil brille par moments. Maximum: 19° cent., 23 au soleil. Fort vent du S.-O., défavorable pour les insectes.

En montant à droite de la grotte, le long du rocher, nous repérons une unique belle touffe de **Marrubium vulgare* L. (1). Ici comme à notre Montagne St. Pierre, cette plante se sera raréfiée: 1°) parce qu'elle donne une forte proportion de graines stériles, 2°) parce qu'elle croît contre le rocher, dans un sol pulvérulent, à peine touché par les pluies: mauvaises conditions pour la germination des graines fertiles, 3°) parce que certains herboristes la recher-

chent encore comme plante médicinale ; nous en avons eu la preuve, un jour, à Lanaye.

En pleine floraison, et par un fort ensoleillement, les minuscules fleurs blanches, et aussi les feuilles, du Marrube, distillent un parfum suave qui attire étonnamment les Insectes, et notamment toutes sortes d'Abeilles.

Parmi les plantes qui nous entourent, *Agri- monia Eupatoria* L. (1), *Sanguisorba minor* Scop., *Thymus Serpyllum* L., *Knautia arvensis* (L.) Coult. et *Carlina vulgaris* L. ont repris leur élan végétatif. On voit déjà des boutons sur les Aubépines (*Crataegus*) — dont certains pieds ont malheureusement été incendiés — et sur des *Echium vulgare* L. Comme fleurs épanouies, nous trouvons quelques *Primula officinalis* (L.) Hill., dans l'herbe rare, par-dessus la grotte. Mais ce qui domine, et parsème actuellement la colline de grandes plaques d'or, c'est la jolie *Potentilla verna* L. Excellente occasion de chasser sur ses fleurs : en masse et parfaitement fraîches, elles seront bien visitées. Nous y avons capturé ou repéré :

Hyménoptères : *Apis mellifera* L. et sa var. *ligustica* Spin., en quantité.

Bombus terrestris L., quelques grosses ♀.

Andrena : *flavipes* Panz. ♂ ; *gravida* Imh. : ♂ très commun, 1 seule ♀ ; *albicans* Müll. et *sericea* Christ, quelques ♂ ; * *varians* Ky., var. *mixta* Schck., 1 ♀ ; *subopaca* Nyl., ♀.

Halictus fulvicornis Ky., 2 ♀ ; *Sphécodes divisis* Ky., ♀.

Nomada * *Lathburiana* Ky., 1 seul ♂, mais très nombreuses ♀ ; *N.* * *Lepeletieri* Pér., 1 ♀.

Pompilides : *Anoplius viaticus* F., ♀ et * *Priocnemis coriaceus* Dahlb., ♂.

Vespidés : la première *Vespula germanica* F. vue cette année.

Tenthredinides : *Dolerus picipes* Kl., ♀.

Diptères : *Bombylius major* L. : commun.

Abandonnons ces fleurs pour porter notre attention sur les herbes, sur le sol... Nous trouvons :

Coléoptères : *Timarcha violaceonigra* De G. (Chrysom.), déambulant lourdement, et *Opatrum sabulosum* L., plus vif, se dissimulant dans la poussière.

Hémiptères : * *Aradus depressus* F., 1 ♂.

Par-dessus la grotte, un captivant spectacle

nous attend : dans des zones desséchées, presque sans végétation, niche une active population de grosses Abeilles luisantes : des femelles d'* *Andrena vaga* Panz. Beaucoup rapportent du pollen, ou en sont saupoudrées — Or, cherchant sur les fleurs de *Pot. verna*, nous n'avons pu découvrir... qu'un ♂, seul représentant de son sexe ! — et la plante exploitée est restée pour nous une énigme. Nous avons dénombré de 250 à 300 terriers.

En Belgique, *A. vaga* n'était connue, pensons-nous, que des Flandres et de quelques points du Brabant, quand nous avons pris un 1er exemplaire — un ♂ — dans la vallée du Geer, sur *Tussilago*, le 31 mars 47. Depuis lors, l'espèce s'est largement répandue dans la région (Wonck, Lanaye). Son abondance au Wijn-gaardsberg indique qu'elle envahit la Mont. St. P., d'où elle a été absente pendant très longtemps. Nous pouvons l'affirmer, car nous y avons chassé pendant une 20e d'années sans jamais la rencontrer. Signalons en passant qu'il existe dans les collections de l'Institut Van Beneden, à Liège, 1 ♀ prise par Ritsema à „Sint Pieter, 14-IV-1886”.

Quant à *Nom. Lathburiana*, connue comme parasite d'*A. vaga*, son abondance en marge de la zone de nidification de l'Andrène n'était certainement pas fortuite, mais son activité actuelle — en rapport avec son propre état physiologique, ou avec le degré d'avancement des nids de l'Abeille-hôte — était de butiner, et non de pénétrer dans les terriers pour y déposer ses oeufs.

Les sentiers et talus secs du plateau nous ont procuré : *Erophila* (= *Draba*) *verna* (L.) E. Mey. en fleurs, et dans la campagne nous avons trouvé * *Lathyrus aphaca* L., en boutons, assez commune.

2°) Le 20 avril 49 — Temps analogue à celui du 14-IV ; cette fois le vent, également trop fort, vient de l'O.—N.O. Heures méridiennes assez belles.

Dans le haut de la colline, on trouve les premières fleurs de *Saxifraga granulata* L. et de *Veronica Tournfortii* Gmel. (= *persica* Poir.). La pente Sud porte quelques petits Chênes, très chargés de galles. Les *Prunus spinosa* sont bien fleuris, mais les *Crataegus* (en partie calcinés, nous l'avons dit) sont déficataires, ce qui diminuera le rendement de notre

chasse. Plus loin, **Genista anglica* L. commence à fleurir.

Comme le 14-IV, nous n'aurons pratiquement à exploiter que *Pot. verna*, toujours en plein épanouissement, et butinée par les Hyménoptères suivants:

L'Abeille des ruches et des Bourdons, peu nombreux; *Bombus terrestris* L., sans doute occupé à de laborieuses recherches et à des sondages, est devenu bien rare; par contre, voici quelques ♀ de *lapidarius* L. et de **silvarum* L. Comme *Andrena: albicans* Müll, ♂ A.C.¹); *helvola* L. ♂ et *humilis* Imh., en expl. isolés; **A. falsifica* Perk., 2 ♀.

Halictus: quelques expl. ♀ des esp. *rubicundus* Christ., *calceatus* Scop., *fulvicornis* Ky., **pauxillus* Schck.; *tumulorum* L. ♀ et *morio* F. ♀ sont communs. En outre, *Sphcodes divisus* Ky., ♀.

Les *Nomada* sont plus abondantes et plus variées: nous retrouvons **Lepeletieri* Pér. (1 ♂, 1 ♀), et prenons quelques ♀ de **Goodeniana* Ky., *ruficornis* L., *fabriciana* L.; le ♂ de *bifida* Ths. est C.; ce qui domine, c'est le ♂ de *flava* Panz., qui pullule, en une petite race de 7 à 8.5 mm. (*A. vaga* et *N. Lathburiana* du 14-IV ont totalement disparu!)

Pompilides: une seule ♀ de *Priocnemis fuscus* F.

En fait de Diptères, on ne voit plus guère de *Bombylius major*; c'est *B. discolor* Mik. qui est C. à présent. De plus, les deux sexes de *Bibio Marci* L. abondent, et flottent dans l'air, de leur vol mou. Sur *Pot. verna*, nous capturons **Syrphus luniger* Meig., 2 ♂ et *Larvaevora magnicornis* Zett., 2 ♂.

Enfin nous voyons un seul *Pyrrhocoris apterus* L. (Hémipt.) se lézardant au soleil.

3°) Le 28 mai 49. Temps passable. Dans la partie S., près de la grotte, le *Marrubium* est fleuri. Non loin, je puis suivre un moment du regard une grosse ♀ d'**Andrena agilissima* Scop. Dans le voisinage, butinant *Reseda lutea* L., 3 ♂ d'*A. carbonaria* L. De ci de là *Bomb. hortorum* L., ♀; *Andr.* ♂: *ovatula* Ky., A. C., et *albofasciata* Ths. *Halictus* ♀: *calceatus* Scop., *fulvicornis* Ky., *villosulus* Ky. Un seul *Tenthredinide*: *Macrophya 12-punctata* L., ♀.

Diptères: *Dysmachus picipes* Mg. (= *forci-*

pula Zell.), ♀ (Asil.) et *Ocemyia atra* F., ♀ (Conop.)

Coléopt.: *Dorytomus longimanus* Forst., ♀.

Faisant l'ascension de la colline, nous notons: *Cerastium arvense* L. et *caespitosum* Gilib., *Alsine tenuifolia* (L.) Crantz. Au-dessus de la grotte, 2 pieds seulement de *Satureja Acinos* (L.) Schub. Dans les champs, *Lathyrus aphaca* est aussi en fleurs; de même **Lathyrus Nissolia* L., dont nous comptons 5 pieds au bord d'un petit chemin; ils nous rappellent agréablement ceux qui croissent au bord d'un bois, non loin, à Eben.

Nous avançons maintenant vers le N., dans la bande sauvage qui borde la colline. La chasse ne „donne” pas. Nous prenons seulement *Andr. humilis* ♀ et *Bombylius canescens* Mik. (Dipt.) sur *Hieracium pilosella* L. Nous procédons alors à l'inventaire botanique du site, et notons: *Saxifr. granulata* L., *Sanguisorba minor* Scop., **Genista anglica* L. (en gousses) et *tinctoria* L. (plantes jeunes), *Ononis spinosa* L. (desséchés, avec gousses et pousses vertes), *Anthyllis vulneraria* L., *Polygala vulgaris* L., *Primula* sp. (jeunes fruits), *Veronica chamaedrys* L., *Alectorolophus minor* (Ehrh.) W. et G., *Cirsium acaule* (L.) Web.

Enfin, nous pénétrons dans la prairie clôturée, précédant l'„Enci-bosch”. A sa limite O., belle station d'**Orchis militaris* L.: une trentaine de pieds. En haut de cette prairie, des *Briza media* L. et des plantes vigoureuses de *Sonchus arvensis* L., dominant les herbages de leurs premières fleurs.

4°) Le 7 juin 49 — Journée magnifique, avec 26 à 30° cent. (30 à 35° au soleil) — temps orageux. Je n'ai malheureusement que la fin de l'après-midi à consacrer au Wijn-gaardsberg. Mes recherches se limiteront au rocher de tuffeau de la grotte, et à son proche voisinage.

Hyménopt.: *Sphégides: Crabro* (*Crossocerus*) *elongatulus* Lind. et *Diodontus tristis* Lind.: les deux sexes communs, nichant dans le tuffeau.

Pompilides: **Aporoideus cinctellus* Spin., 1 ♀.

Chrysides: *Hedychridium ardens* Coq., 1 ♂.
Ichneumonides: Coelichneumon comitator L.,

♀ (det. J. Leclercq).

Coléopt.: * *Colaphus Sophiae* Schall. (Chrysom.), 1 expl.

Hémipt.: *Neides tipularius* L. (Béryt.), 1 expl. dans les herbes sèches, avançant lentement sur ses pattes très grêles, comme porté sur des échasses.

5°) Le 10 août 49. — Chasse insignifiante, l'après-midi, par temps obscur, et avec vent violent d'O.—S.O. L'endroit est, à cette saison, bien fleuri de *Centaurea Jacea* L. et *Scabiosa* L., ainsi que de *Scabiosa columbaria* L. Sur cette dernière plante, nous prenons * *Nomada flavopicta* Ky., 1 ♂ 1 ♀. Au vol, un ♂ d'*Allantus vespa* Retz. (Tenthred.).

La flore compte encore: pas mal de *Daucus Carota* L., dont quelques ombelles sont défirmées par *Kiefferia pimpinellae* Löw.¹⁾ (Dipt., Itonidides ou Cécidom.), en ce sens que certaines fleurs paraissent en avance de développement sur les autres, avant déjà l'aspect de diakènes renflés. Quant aux *Cent. Jacea*, bonne ressource pour l'entomologiste, de nombreux pieds, plus ramifiés que les normaux, sont chargés de capitules improductifs; les inflorescences son contractées en une masse duveteuse, blanchâtre, maladie due probablement à un Champignon inférieur.

Signalons encore: des *Echium vulgare* L., terminant leur floraison, et des * *Medicago falcata* L., en pieds très maigres, fort amoindris par la sécheresse.

Quelques réflexions: 1) Le Wijngaardsberg, par son sol calcaire, tendre et friable; par sa flore, suffisamment pourvue de plantes nectarifères, constitue un bon emplacement pour la chasse aux Insectes. Le calme qui y règne habituellement est propice aux observations. Le seul inconvénient réside dans les vents assez forts qui frappent le plus souvent cette colline.

2) Comme il fallait s'y attendre, il ne manque pas d'analogies entre le Wijngaardsberg et la Montagne St. Pierre belge. Des plantes rares figurant de part et d'autre, rappelons *Marrubium vulgare* L., *Lathyrus aphaca* L. et *Nissolia* L., *Orchis militaris* L.

Comme insectes rares communs aux deux sites, mentionnons *Andrena agilissima* Scop., *falsifica* Perk., *vaga* Panz.; *Halictus pau-*

xillus Schck.; *Nomada flavopicta* Ky. et *Lepeletieri* Pétr.; *Aporoideus cinctellus* Spin.; *Colaphus Sophiae* Schall. Ce n'est là évidemment qu'un commencement, et il n'y a aucun doute que le site ne mérite les mesures de conservation que les naturalistes des deux pays voisins souhaitent ardemment lui voir appliquer.

1) * Désigne les espèces intéressantes (rares, ou assez rares).

1) Pour les noms des plantes, nous nous en rapportons à L. Hauman et S. Balle: „Catal. des Ptéridophytes et Phanérog. de la Flore Belge”, Duculot Impr. Gembloux 1934.

1) Abréviations courantes: expl.: exemplaire; esp: espèce.

C: commun; A.C.: assez commun; C.C.: très commun. R: rare; A. R.: assez rare; R. R.: très rare.

1) Dr. J. Leclercq det.

BOEKAANKONDIGING.

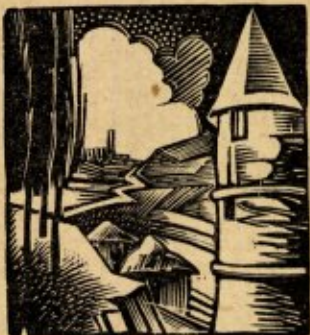
De wonderen van het dierenrijk, door Dr Maurice Burton. Met medewerking van de meest bekende zoölogen van de wereld. 2 dln. Vertaald uit het Engels door Mej. J. van Kesteren, onder toezicht van Dr. J. E. W. Ihle en Dr G. Barendrecht. Uitg. Elsevier, 1950, Amsterdam/Brussel.

Met recht mocht dit lees- en studieboek in het Nederlands vertaald worden.

Onder de bekwame redactie van Dr Burton, conservator aan het Britse Museum voor Natuurlijke Historie te Londen, is hier een standaardwerk ontstaan, waarin diverse specialisten naar de nieuwste gegevens zowel een systematische beschrijving van de gehele dierenwereld geven als ook de vele vaak verrassende biologische problemen behandelen.

Origineel en kunstzinnig zijn de 1200 photo's, waarmee dit werk geïllustreerd is.

Men kan zich voor de komende geschenktijd geen mooier boek wensen.

Stichting
HET
LIMBURGSCH
LANDSCHAP

Natuur en Landschap zijn steeds onafscheidelijk verbonden en beider belangen gaan altijd samen. Door bescherming van het landschap wordt ook de planten- en dierenwereld in bescherming genomen. Steunt daarom de Stichting „Het Limburgsche Landschap” in haar streven en geeft U op als contribuant, voor een **minimumbijdrage f 3.50 per jaar** aan het Secretariaat:

**OUDE TWEEBERGERPOORT 1A - TELEF. 5373
MAASTRICHT**

HOTEL

Ons
Krijtland

EPEN

Wed. J. Bessems-Mordant

TELEFOON K 4455 No. 213

gelegen nabij Onderste en Bovenste Bos, op het vuursteeneluvium van Eperheide, biedt de toerist te midden van een weelderige natuur een goed verzorgde dis en een prettige bediening.

JAC. BOUTEN

(v.h. Leo Bouten)

Ministeriëel erkend

**Zoölogisch
Preparateurs-bedrijf**

Straelseweg 15, VENLO

Tel. K 4700-2303

*Natuurgetrouw opzetten van alle
soorten dieren.*

*Opgezette dieren voor verkoop
uit voorraad leverbaar.*

Vraagt offerte.

Adres voor Zuid-Limburg: H. VAN HEES,
Stationstr. 28, ELSLOO - Tel. K 4402-477

VOOR MAASTRICHT
UW HOTEL

* BEAUMONT *

STATIONSTRAAT
TELEFOON K 4400-3385

GOFFIN-DRUK
KWALITEITS-WERK

WIJ DRUKKEN OOK DIT BLAD

C.V. DRUKKERIJ ^V/_H CL. GOFFIN
NIEUWSTRAAT 9 - TEL. 2121 - MAASTRICHT

MAASTRICHT

DE HISTORISCHE STAD. RIJK AAN
MONUMENTEN. UITGANGSPUNT VOOR
TOERISTISCHE WANDELINGEN IN
HET LIMBURGSE HEUVELLAND EN
NAAR DE BEFAAMDE GROTEN VAN
DE ST. PIETERSBERG.

VERWACHT U!

INLICHTINGEN:

INFORMATIEBUREAU V.V.V.
MAASTRICHTSE BRUGSTRAAT 7
TELEFOON K 4400. No. 2814.

Ontspanningsoord Fort St. Pietersberg

MAASTRICHT - TELEFOON 2837

OP DE NOORDPUNT VAN DE ST. PIETERSBERG
IN DE ONMIDDELLIJKE NABIJHEID VAN
MAASTRICHT GELEGEN.

RIANTE VERGEZICHTEN OVER DE STAD,
DE MAAS EN DE JEKERVALLEI.

EXPL. F. A. RUTTEN